

Носова Богдана Миколаївна

к. соц. ком., доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій
Інституту журналістики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Журналістська освіта в умовах децентралізованого управління в Україні

Новий етап децентралізації та реформування українського місцевого самоврядування покликаний провести суттєві зміни у комунікаційній політиці влади і суспільства. Наявність повчального й корисного досвіду в муніципальній культурі потребує його поширення для сприйняття інших громад. Владі у свою чергу треба вміти взаємодіяти з медіа: «Бо що зможуть дати найкращі ідеї та найгарніша акція, якщо про неї знають лише декілька друзів, або просто ті люди, які були залучені до проведення цієї акції, а не велика кількість громадян в окрузі», – стверджує німецький дослідник парламентаризму В. Бьорнзен (Бьонструп) [1]. За такої ситуації перед українською різноплановою медіасферою постав виклик професійного удосконалення – журналістська освіта має готувати фахівців, які будуть працювати в середовищі децентралізованих громад.

Оскільки в Україні діє ціла низка освітніх закладів, які випускають медіа-фахівців, то їх науковці вирішили починати з якісного поліпшення підготовки журналістів. Тому метою цього дослідження є напрямки удосконалення журналістської освіти, що закладаються у стратегію формування освітніх програм і навчальних планів, спрямованих на підвищення доброчесності та професіоналізму. Завданням є розкриття ресурсних можливостей та напрацювань багатьох фахівців із журналістської освіти з України та країн-членів Європейського союзу, які об'єдналися навколо проекту «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, доброчесність та професіоналізм» (DESTIN), що втілюється в рамках програми ЄС Еразмус+ KA2 (Співробітництво задля інновацій та обміну передовим досвідом. Розвиток потенціалу у вищій освіті) [2].

За цим проектом протягом трьох років його учасники працюватимуть над оновленням та осучасненням навчальних планів для бакалаврів та магістрів із журналістики, які здобувають освіту в українських вишах. Ключове

завдання полягає в тому, щоб наблизити ці програмні документи до стандартів освіти в Євросоюзі. Для студентів – це розширення їх міжнародної мобільності, для випускників – більші гарантії працевлаштування, для суспільства – поширення медіаграмотності. Ці три складові особливо важливі для українського студентства, яке формує свою громадянську приналежність у державі, що переживає війну, зокрема й гібридну. Дослідник інформаційних агресій, український дипломат, постійний представник України при Раді Європи Д. Кулеба запропонував «п'ять перевірених правил організації ефективного самозахисту». Вони полягають у тому, щоб уміти «спиратися на реальність, критично мислити, керувати емоціями, відчувати спільноту, взаємодіяти з державою» [3, 19].

Масштаби реформування навчальних планів охоплюють 9 програм бакалаврату, 11 програм магістратури з журналістики: по 2 плани в кожному з 10 українських університетів-партнерів. Переглянуті навчальні плани будуть зроблені згідно з Європейською рамкою кваліфікацій (EQF). Контекст кожної навчальної програми спрямований на вироблення комунікативних навиків співіснування з медіасередовищем, у якому працюватимуть випускники факультетів журналістики; оволодіння студентами-журналістами вміннями співпрацювати з громадськістю у плані підвищення обізнаності членів громад щодо важливої ролі журналістів та засобів масової інформації у захисті прав людини та підтримці кожного індивіда у багатокультурній демократії.

Попередньо планується провести аналітичний огляд наявних 20 навчальних планів, щоб зрозуміти характер недоліків та накреслити чіткі алгоритми їх уніфікації. Робочі групи проекту, що складаються із академічного та журналістського персоналу, добре ознайомлені з принципами та процесами експертної оцінки, з моделями журналістської освіти в країнах Європейського союзу, тобто мають потрібний багаж знань, щоб задати напрям реформування навчальних планів. Їхнім завданням буде у підсумку виробити Національні рекомендації для журналістської освіти на бакалаврських та магістерських програмах, забезпечити подальший розвиток та просування результатів проекту у частині поширення роз'яснювальних онлайн-курсів із медіа-грамотності для цільових груп у реформованих, децентралізованих громадах.

У процесі реформування місцевого самоврядування, серед іншого, на перший план виходить проблема політичної культури регіональних еліт. З досліджень власне участі журналістів у політичній комунікації відомо про впливи

медіа на формування громадської думки, на мінливість владних структур при прийнятті рішень на користь громади. Йдеться про те, що новий формат підготовки журналістських кадрів вплине й на якість результатів журналістської праці. Реформаторські тенденції у суспільстві зустрілися із тотожними процесами в українській журналістиці. Відомий американський дослідник процесів демократії та громадської активності Р. Д. Патнам довів, що переімени правил гри у регіональній політиці, посилення інституційної ефективності, прагматизм національної політики привели до істотних змін у комунікаційній культурі. Трансформації мали «спрямованість від ідеологічного конфлікту до співпраці, від екстремізму до поміркованості, від догматизму до толерантності, від абстрактної доктрини до практичного урядування, від висловлення інтересів до їх поєднання, від радикальної соціальної реформи до «доброго врядування»» [4, 52]. Очевидним є той факт, що із суспільними змінами змінюються й критерії якості висвітлення їх у ЗМІ. Новий інструментарій подачі контенту вимагає додаткових професійних і виробничих компетенцій журналістів. Для того, щоб відповідати ринку праці, що швидко змінюється, журналістам необхідно проявляти не лише мобільність, а й креативність у виборі тем та інноваційність у подачі матеріалу. Автор досліджень про креативний клас Р. Флорида відносить до нього всіх тих, які «впливають на формування наших поглядів» [5, 55].

Проект Еразмус+ KA2 DESTIN значною мірою сприятиме розв'язанню проблеми підготовки фахівців, які б, попри інші позитивні якості, формували нові смисли для суспільства. Він реалізуватиметься у багатьох прикладних формах: обговорення із журналістами-практиками, аналіз анонімних опитувань думок студентів, конференції, онлайн-дискусійні форуми. Усі використовувані інструменти та методологія є перевіреними засобами управління освітою, розвитком персоналу та студентів, з дотриманням етичного управління перетвореннями. Стиль «презентацій» іноді може бути дидактичним, але конференції, творчі зустрічі матимуть інтерактивний зміст (у дусі SCL – британської Лабораторії зі стратегічної комунікації).

Очікується також створення мережевої взаємодії та співпраці між університетами, професійними організаціями з України та країн-членів Європейського союзу, студентським самоврядуванням, роботодавцями у сфері підготовки журналістів. Планується створення та запуск спеціалізованого веб-сайту для подальшого поширення та використання результатів проекту «Журналістська освіта задля демократії в Україні: розробка стандартів, добросовісність та професіоналізм» – DESTIN.

Список використаних джерел:

1. Бьорнзен (Бьонструп) В. Взірець з маленькими недоліками: Депутати між ідеалом і реальністю / пер. з нім. М. Лузіної. Київ: Стандарт, 2003. 196 с.
2. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Новини [2018], «КНУ візьме участь у проекті DESTIN», режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/news/9877/> [дата доступу 23 березня 2019].
3. Кулеба Д. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2019. 384 с.
4. Патнам Р. Д. Творення демократії: Традиції громадської активності в сучасній Італії / Р. Д. Патнам разом з Р. Леонарді та Р. Й. Нанетті; пер. з англ. В. Ющенко. Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 302 с.
5. Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас завойовує світ / пер. з англ. М. Яковлева. – Київ : Наш формат, 2018. 432 с.